

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мәтіндегі қате - медиа этикасын бұзады

ЖАРИЯЛАНДЫ
10.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/172152/

Мәтіндегі қате медиа этикасын бұзады

Қазіргі уақытта медиа кеңістігі — ақпараттық соғыс алаңы. Осы кеңістіктің әрбір бұрышында жаңалықтар мен мәліметтер ағылып жатыр, бірақ олардың бәрінің бірдей шындыққа сай бола бермейтіні жасырын емес. Бұл қоғамда дұрыс пікір қалыптастыру мен саналы азаматтық қоғамды құру үшін маңызды. Мәтіндегі қателер мен бұрмалаулар, әрине, медиа этикасын бұзады. Сөздің мағынасы, оның қандай жағдайда қолданылғаны, тек ақпаратты таратушы ғана емес, сонымен қатар қоғамның тұрақтылығын қамтамасыз ететін фактор болып табылады.

Мәтіннің дәлдігі мен шынайылығы әрқашан басты рөл атқарады. Ақпараттың қате берілуі оның аудиторияға қате әсер етуіне әкеліп соғуы мүмкін. Бұл жағдай қоғамда шатасулар туғызып, адамдардың дұрыс шешімдер қабылдауына кедергі келтіреді. Бұрынғы тәжірибелерден белгілі бір қоғамдық мәселелердің бұрмалануы мен олар туралы қате ақпараттың таралуы, әлеуметтік шиеленістерді ушықтырып, қоғамдық келісімді бұзу нәтижелерін берген. Бұған мысал ретінде 2018 жылы бүкіл әлемді шарпыған «fake news» мәселесін келтіруге болады. Әлеуметтік желілер арқылы таратылған жалған ақпараттар адамдардың саясатқа деген көзқарастарын өзгертуге және олардың келешектегі әрекеттеріне теріс әсер етті.

Бір мысал, Украинадағы Қырым дауы бойынша ақпараттық соғыс жайлы болмақ. Өртүрлі ақпарат көздері Қырымның Ресейге қосылуын өртүрлі тұрғыдан бағалады. Кейбір халықаралық бұқаралық ақпарат құралдары бұл оқиғаны Ресейдің жаулап алуы ретінде көрсетті, ал басқа БАҚ оны заңды қосылу деп атады. Осының нәтижесінде қоғамда әр түрлі пікірлер қалыптасып, адамдардың ақпаратқа деген сенімділігі төмендеді. Осылайша, әрбір ақпарат құралын пайдаланушы өзінің жаңалықты қалай қабылдайтынын анықтауға мәжбүр болды. Қате ақпарат тарату бұл пікірталасты жалған негіздермен өршітуі мүмкін.

Сонымен қатар, тілдегі қателер, жаңылыстырулар мен орашолақтықтар да медиа этикасын бұзады. Тіл — тек ақпараттың құралы емес, ол адамдар арасындағы қарым-қатынастың негізі болып табылады.

Мәтінде қолданылатын сөздер мен сөйлемдер құрылымы ақпараттың шынайылығын жеткізу үшін маңызды. Жаңалықтарда тілдің дұрыс қолданылмауы, грамматикалық немесе стилистикалық қателер қоғамдағы ақпаратқа деген сенімсіздік тудырады. Бұған мысал ретінде белгілі бір республикалық газеттерде жазылған мақалаларды келтіруге болады. Онда материалдардың тілдік жағынан қатесіз жазылмағандығы ғана емес, ақпараттың өзіндік мәні де бұрмаланғаны байқалды. Тек тілдік қателер ғана емес, ақпараттың объективтілігіне де күмән келтірілген сәттер болды.

Медиа этикасының бұзылуы — ақпараттың нақты әрі объективті болуы керектігін ұмыттырудан басқа, журналистің кәсіби жауапкершілігін де сынға алады. Журналистика саласында жұмыс істейтін әрбір адам оқырманға немесе көрерменге ақпаратты таза, бұрмаланбай, дұрыс жеткізуі тиіс. Мәтінде байқалған қате немесе бұрмаланған мәліметтер журналистің репутациясына теріс әсер етеді, бұл оның болашақта тағы да қате жасауы мүмкін екенін білдіреді. Сонымен бірге, ол қоғамдық пікірді қате қалыптастыруға әкеледі.

Бұл орайда журналистің өз қызметінде қолдануы тиіс ең негізгі принцип — этикалық стандарттарды сақтау. Бұл, әрине, тек ақпараттың дәлдігі мен шынайылығына ғана қатысты емес, сонымен қатар оның қоғамға деген әсеріне де қатысты. БАҚ құралдары белгілі бір аудиторияның алдына шығатындықтан, олардың хабарламасы әрқашан әлеуметтік жауапкершілікпен әрі әділ түрде берілуі тиіс. Қате дереккөздер немесе бұрмаланған ақпараттың таралуы қоғамдық сенімділіктің төмендеуіне әкелуі мүмкін.

Жақында ғана еліміздегі әлеуметтік желілерде белгілі бір қоғамдық тұлғаның бейнесі туралы қате ақпарат тарап, ол бір топтың арасындағы қақтығысқа себеп болды. Ақпарат құралдары тарапынан осы мәселені дұрыс бағаламау, кейбір ой-пікірлердің тек біржақты таралуы, ақыр соңында қоғамдағы тұрақсыздықты ушықтырып, халықтың бірлігіне сызат түсірді. Бұл жағдайды мысалға алып, медиа этикасының маңыздылығын тағы да айқындауға болады. Қате немесе жаңылтпаш ақпараттың таралуы тек жеке адамдарға емес, бүкіл қоғамға зиян тигізуі мүмкін.

Қорыта айтқанда, мәтіндегі қате — медиа этикасының бұзылуының негізгі себебі. Әрбір ақпарат құралы бұл мәселені өз жұмысында ескеруі қажет. Ақпараттың шынайылығы мен нақтылығы — оның мәні мен мақсатын айқындайды. Бұл қоғамның бірлігі мен түсіністігін сақтауға және қоғамдық келісімді бұзбауға қызмет етеді. Журналистика тек ақпарат беру емес, сол ақпараттың қоғамға әсерін терең сезіну, оған жауапкершілікпен қарау деген сөз.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.